

Književnost in umetnost.

Šolska izvestja. Ob sklepu letošnjega šolskega leta smo prejeli več izvestij. Kakor lansko leto obsorej, izpregovorimo tudi letos o njih v posebnem članku.

† **Anton Čehov**, slavni ruski pisatelj, je dne 15. t. m. umrl v Petrogradu. Naš list je svoječasnno poročal, da je bil Čehov namenjen na azijsko bojišče.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Davorin Matko, šolski voditelj v Toplicah, nabral ob priliki okrajni učiteljske konference novomeškega okraja 15-10 K; g. Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani 3 K; g. »komedijantar« dne 14. t. m. v veseli učiteljski družbi prilecitiral 2-4 K. Tiskarna R. Šeberjeva v Postojni 30 K. Pri tej priliki to tiskarno sl. šolskim vodstvom in krajnim svetom za tisk letnih poročil in nakup šolskih tiskovin prav toplo priporočamo. Svoji k svojim!

† **Ravnatelj Karel Pirc.** Dne 13. t. m. je umrl v Idriji g. Karel Pirc, prvi ravnatelj novoustanovljene tamošnje mestne realke. — Pokojni Karel Pirc je bil rojen l. 1857 v Škofji Loki, kjer je njegov oče nekaj časa bival kot ravnatelj nekdanjega rudnika na Toplicah poleg Hotavelj. Bil je brat ravnatelja kmetijske družbe g. Gustava Pirca ter trgovca in deželnega poslanca g. Cirila Pirca. Po dovršenih študijah se je nekaj časa mudil pri sorodnikih v Ameriki, kjer si je pridobil široko obzorje in mnogo tiste izredne energije, ki je lastna Američanom. Vrnivši se v staro domovino, je postal profesor na ljubljanski realki in se z veliko ljubeznijo posvetil delu pri narodnih društvih. Zlasti za ljubljansko čitalnico si je pokojnik pridobil neveljavnih zaslug. Kot profesor je bil iskren prijatelj mladine. Ko je idrijska občina ustanovila realko, je ponudila ravnateljsko mesto g. Karlu Pircu, vedoč, da pridobi z njim značajnega in izkušenega šolnika, čigar oseba je jamstvo, da se bodo dijaki vzgajali v pravem narodnem duhu. Pokojnik se dolgo ni mogel odločiti, a končno je lepa, vzvišena naloga, ki ga je čakala v Idriji, vendar premagala njegovo ljubezen do Ljubljane. Gospod Karel Pirc je izpolnil v najlepši meri vse nade, ki so jih gojili v Idriji. Bil je uzoren ravnatelj in je za mlado realko njegova smrt jako bridka izguba. — Truplo pokojnikovo so prepeljali dne 15. t. m. iz Idrije v Kranj, kjer je bil pogrebni izprevod dne 16. popoldne. Tako v Idriji kakor v Kranju se je udeležilo žalostne slovesnosti ogromno občinstva. Po prizadevanju učiteljstva so se v obeh mestih poslovili pevci z lepimi žalostinkami od čislane in v vseh krogih priljubljenega šolnika. V Idriji bi bil kmalu katehet Osvald zakrivil neprilike, a zmagala je pieteta in čuvstvo, ki navdaja poštenega človeka v bližini smrti. Tako je k sreči ostala klerikalna netaknost brez uspeha. Vemo pa sedaj, da ne poznajo nekateri ljudje niti veličastva smrti! — S pokojnim ravnateljem Pircem je izgubila učeča se mladina očetovskega učitelja, zavod svojega energičnega ravnatelja, moža dela in vztrajnosti, učiteljski zbor pa svojega zvestega, vdanega tovariša. Ave, anima pia!

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt je imela zopet srečne dneve, posebno v postojnskem okraju. Mlajše učiteljstvo je posebno delavno. Med temi moramo postaviti v prve vrste g. Fortunata Lampreta, učitelja v Trnovem pri Ilirski Bistrici, ki je nabral nad 70 K. Bog ga živi! Pa tudi naši starejši tovariši čutijo in delujejo z nami za našo dobro stvar, tako n. pr. je g. Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem, eno kolekto kar sam izpolnil. Vsa čast vrlému možu! Delaven je tudi g. nadučitelj Iv. Kutnar iz Žužemberka. Veseli smo tudi naših vrlih koleginj, posebno gđc. Márice Dovganove iz Zagorja na Notranjskem. Učiteljske soproge so tudi pridno na delu. Tako je prav! Pa tudi na Štajerskem se vedno bolj gibljejo. Zadnji čas so poslali iz ljutomerskega okraja prav lepo »kolekto«.

Živel! darovalci in nasledniki! Upamo, da se bodo vzdramili tudi na Primorskem. —mn—

Učiteljska imenovanja. Deželni šolski svet je v svoji zadnji seji med drugimi imenoval: g. Ivana Rudolfa za nadučitelja v Št. Vidu pri Vipavi, g. Avgusta Korbarja za nadučitelja v Preserju, g. Petriča za nadučitelja v Naklem, g. Pavla Šilca za nadučitelja v Žireh in g. Ludovika Dermelja za učitelja v Cerknici. V pokoj sta šla nadučitelj g. Ivan Okorn v Kamniku in nadučitelj g. Fran Pfaifer v Domžalah.

Učiteljstvo postojnskega okraja je pri uradni svoji skupščini dne 6. t. m. izbralo za svojega zastopnika v okr. šol. svetu g. Dragotina Česnika, nadučitelja v Knežaku.

Mladeniški shod. Na Brezjah se je torej vršil »mladeniški shod«. Interesantno bi bilo zvedeti, koliko šolskih otrok se je udeležilo tega političnega romanja. Iz mojega razreda jih je bilo pet, nekaj tudi iz G. — Tako nam piše tovariš. Pozivljemo učiteljstvo, naj nam nemudoma naznani število tistih šoloobveznih otrok, ki so po krivdi klerikalcev zamenjali šolo ter si šli zastrupljati srca na klerikalni sestanek. Mi že potem poskrbimo, da se takemu nezakonitemu in nepedagoškemu ravnanju napravi konec!

Prošnja. P. i. gg. okrajne šolske nadzornike lepo prosim, da mi blagovolijo za Letopis »Slovenske šolske Matice« poslati teme in teze, ki so se obravnavale, oziroma sprejele pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah.

Jakob Dimnik.

1879—1904. Učitelji, ki praznujejo letos svojo petindvajsetletnico, bodo izleteli dne 3. avgusta zjutraj mimo Dobrave skozi Vintgar v Gorje, kjer bo v Žumrovi restavraciji kosilo, popoldne pa na Bled in zvečer domov. Čujemo, da se tega izleta udeležijo več tovaršev in prijateljev jubilarov iz Ljubljane, blejske okolice in od drugod. Umevno je ob sebi, da nam bo vsakdo dobrodošel!

Nadzorniška poročila. — Vsa nadzorniška poročila vobče se sučejo leto za letom po enakem šablonskem sistemu. Kakor letos, tako lani — tako je mogoče bilo že pred 20 leti. To lahko trdimo iz lastne izkušnje, zakaj imeli smo že čast slišati dokaj takih poročil raznih nadzornikov. N. pr.: V tem predmetu je bil uspeh dober, poučevalo se je skoro na vseh šolah pravilno, le na nekaterih . . . itd. itd. Taka poročila so vobče tako dolgočasna, tako problematična, da človek v istini ne ve, ali pedagoška veda sploh kaj napreduje ali ne. — Po našem skromnem mnenju naj bi se enkrat pospeli naši c. kr. okrajni nadzorniki na to stališče, da bi nam podali paralelo med napredkom po njih nadzorovanih šolin pa med napredkom pedagoških vprašanj. Prvič bi bila taka poročila jako zanimiva in drugič bi zbrano učiteljstvo prišlo do spoznanja, da tudi naši c. kr. okrajni nadzorniki napredujejo v duhu časa in da niso le zgolj živi pisalni stroji, ki se vrte še vedno tako, kakor so se pričeli vrteti prvi dan novega šolskega zakona.

Tridesetletni službeni jubilej. Dne 29. julija bo minilo 30 let, kar so prebili na mariborskem učiteljskem zrelostni izpit ti-le tovariši: Golob Andrej, nadučitelj pri Sv. Marjeti niže Maribora; Javnik Gabriel, nadučitelj pri Gornji Šentjungerti; Leskovar Josip, nadučitelj v Hočah; Matko Iv., nadučitelj v Rajhenburgu ob Savi; Praprotnik Fran, nadučitelj v Mozirju; Supanek Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik v Celju; Tribnik Ernest, nadučitelj v Spodnji Polskavi; Tribnik Ludovik, nadučitelj v Zrečah; Trobej Iv., učitelj in bivši okrajni šolski nadzornik v Slov. Gradcu.

Imenovani jubilarji bodo imeli prijateljski sestanek tekom velikih počitnic v Mariboru.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 23. junija 1904. Iz uradnih naznanih je povzeti, da je zavrnilo c. k. ministrstvo za uk in bogočastje utok prebivalcev iz Vrha in Preserja, v zadevi ustanovitve lastne šole za omejenjeni frakciji. — Sklenilo se je, takoj sezidati šolski poslopji v Rihenberku in Rupji, ter da se razpiše dražba že dovoljene šolske stavbe v Solkanu, katere stroški so proračunjeni na

32.000 K. Dovolile so se razne nove naprave in poprave pri šolah v Vipolžah, Pevmi, Standrežu, Prvačini in Levpi. — Izdatna podpora se je dovolila nadučiteljevi vdovi, manjša učiteljici ž. r. d. Dovolil se je kredit za nad 5 tisk. pol obsegajoče konecletno poročilo. — Razpišejo se izpraznjena in stalno nezasedena mesta ter sprejme v znanje tale vzpored za okr. učiteljsko konferenco, ki bo v soboto, dne 3. septembra 1904 ob 9. uri predp. v telovadni dvorani c. k. ženskega učiteljskega v Gorici:

1. Uradna naznanila. 2. Opazke c. kr. okrajnega šol. nadzornika. 3. Kaj in koliko more doseči učiteljstvo pri odgoji mladine do 14. leta? 4. Branje v ljudski šoli od 1. do 8. šol. leta. 5. Poročilo komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 6. Volitev nove komisije za okrajno učiteljsko knjižnico. 7. Volitev stalnega odbora za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco. 8. Samostalni predlogi.

Vsak redni učitelj ali učiteljica naj izdela poljubno eno izmed nalog pod točko 3 in 4 ter predloži svoj pisмени izdelek potom šolskega vodstva najpozneje do 25. avgusta t. l. c. kr. okrajnemu šol. svetu.

Maturo so napravili na ljubljanskem učiteljskem: Ivan Arnšek s Krškega, Leopold Bähler z Vrhnike, Frančišek Bratoš iz Trsta (z odliko), Matija Brezovar od Sv. Martina pri Labinu, Ivan Erbežnik iz Podsmreke pri Dobrovi, Konrad Fink iz Ljubljane, Ivan Gabrovšek iz Godoviča, Ivan Garvas iz Ponove vasi, Ivan Golob iz Doba pri Kostanjevici, Jožef Jeglič z Brezovice, Karel Gregorc iz Novega mesta, Andrej Kenič iz Grobišča, Jožef Kobal s Planine pri Vipavi, Ivan Kren iz Srednje vasi pri Kočevju, Frančišek Krmelj iz Hotavlj pri Poljanah, Ivan Mercina z Goč, Ivan Stepišnik iz Zagorja, Albin Stritar iz Zagorja (z odliko), Anton Vodè z Vač in Jožef Verbič iz Gabrij pri Zatičini.

400letnica ljubljanskega županstva. Dne 13. julija je preteklo 400 let, odkar je Ljubljana dobila svojega prvega župana. Prvi ljubljanski župan je bil tedanji »sodnik« Janž Lantheri. Sedanji župan, g. Ivan Hribar, je 92. naslednik Lantherijev. Hkratu s 400letnico ljubljanskega županstva je slavil g. Ivan Hribar svojo četrto inštalacijo.

Solstvo na Koroškem. Učitelj g. Franc Müller v Megvarjih pri Vratih zapusti Koroško ter se preseli na Štajersko. Torej zopet eden! — Drugi razred na šoli v Lipaljavici se ne bo opustil, kakor je bil že sklenil dež. š. svet. — Na šoli v Ledenicah je v drugič razpisano mesto šolskega voditelja do dne 29. julija. — Na celovski gimnaziji je bilo koncem letošnjega leta 464 dijakov, med njimi samo 78 Slovencev. Na tej gimnaziji je letos zadnjič poučeval prof. Lebinger, ki ima že 45 službenih let.

Ročni zapisnik, ki ga izdaja R. Šeberjeva tiskarna v Postojni, bo kmalu dotiskan, na kar opozarjamo p. i. učiteljstvo iz vseh slovenskih pokrajin.

Družbe sv. Cirila in Metoda šoli na Muti ob štajersko-koroški meji je prisodil deželni šolski svet v Gradcu pravico javnosti.

Volilna pravica učiteljic. Dne 6. t. m. je upravna sodnija izrekla važno rzsodbo. Tiče se volilne pravice učiteljic pri občinskih volitvah. Dosedaj so imeli le učitelji ljudskih in meščanskih šol občinsko volilno pravico, dočim so bile učiteljice izključene, da si zakon govori le o učiteljskih osebah brez ozira na spol. Sedaj pa je upravna sodnija zaradi neke pritožbe iz Žatca rzsodila, da imajo učiteljice enako volilno pravico kakor učitelji pri občinskih volitvah. — Po tem odloku imajo torej učiteljice aktivno volilno pravico povsod, samo ne v občinah z lastnim štatutom, ki izrečno izključuje to pravico. Take občine so: Dunaj, Praga, Trst, Liberce, Črnovice, Celovec, Brno, Inomost in Bolzan.

V Cerknici pri Rakeku bodo prizidali k šolskemu poslopju nov trakt za troje šolskih sob in sobo za učila.

Trgovska šola. Iz Spljeta v Dalmaciji javljajo, da ustanove tam trgovsko šolo.

Učiteljska služba na Štajerskem. Na petrazrednici v Čadramu, 10 minut od Oplotnice, kraja živahne obrtnosti in kupčije, je popolniti mesto učitelja, ki dobi od krajnega šol. sveta 60 K stanovanjske doklade. Kraj je v prirodnem oziru nad vse lep — stoječ v ravnini ob okrajni cesti na južnem vznožju Pohorja — tako da je osobito ljubiteljem prirode dana neizčrpna zakladnica prirodnih lepote. Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci naj vpošljejo prošnje službenim potom do 31. julija t. l. na krajni šol. svet v Čadramu, pošta Oplotnica, okraj Konjice.

Na učiteljskem v Kopru je razpisano mesto provizoričnega glavnega učitelja za matematiko in fiziko z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Predpisano opremljene prošnje je predložiti službenim potom do 31. julija t. l. deželnemu šolskemu svetu za Istro v Trstu.

Počitnice v Idriji, in sicer na c. kr. rudniški ljudski šoli, bodo odslej po odredbi dež. šol. sveta in poljedelskega ministrstva enake onim na realki. Dve leti so se upirali zakoniti določbi, letos pa je le zmagal zakon. Prav tako! Pomilujemo pa vse ono učiteljstvo, ki se mora z ubogo mladino vred v tej strašni vročini mučiti in si kvariti zdravje v smradnem šolskem vzduhu.

Trorazrednico otvorijo v Selcih na Gorenjskem s prihodnjim šolskim letom in odtod bo hodil poučevati en učitelj v Podlonk, kjer bodo otvorili ekskurendno šolo. Selčani se vesele, da bodo imeli priliko svoje otroke doma boljše šolati, klerikalce pa jezi, ker so propadli z enorazrednico na Češnjici.

Listnica uredništva.

Obilica gradiva je vzrok, da smo morali odložiti nekaj dopisov. Zato je izostalo danes tudi poročilo o uradni skupščini ljubljanski. »Pisarno« nadaljujemo zopet prihodnjič, ker imamo danes premalo prostora.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Z. 1421.

Kranjsko.

An der einklassigen Volksschule in St. Leonhard, Ger. Bezirk Bischoflack ist die Lehrer- und Leiterstelle mit den gesetzmässigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 11. August 1904 hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 11. Juli 1904.

Uprava humorističnega lista

„Škrata“

daruje po 1 krono za „Učiteljski konvikt“

od vsakega naročnika izmed učiteljstva, ki plača vsoletno naročnino 6 kron ali pa 50 vinarjev od polletne naročnine 3 kron. — To velja pa tudi sploh za vsako naročnino (tudi neučitelja), ako se nam pošlje potom učiteljstva. Dotično vsoto se pošlje lahko direktno »Učiteljskemu konviktu«, ostalo naročnino pa na: Upravištvu »Škrata« v Trstu. (»Škrat« je edini slovenski humoristično-satirični list z originalnimi ilustracijami.)

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spis naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.